

Робоча програма дисципліни «Історія спортивного та олімпійського руху»

ОП: ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ · ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Історія спортивного та олімпійського руху

Освітня програма: Фізична терапія, ерготерапія; Фізична реабілітація

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЕКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Призначення дисципліни

Дисципліна «Історія спортивного та олімпійського руху» формує у студентів системне розуміння закономірностей розвитку фізичної культури, спорту та олімпійського руху від найдавніших часів до сьогодення. Курс охоплює ключові події, постаті та процеси світового й вітчизняного спортивного руху, розвиває аналітичне мислення та здатність оцінювати роль спорту в суспільстві.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів освітніх програм «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація» і забезпечує формування загальних і фахових компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації з історії спорту: виявлення причинно-наслідкових зв'язків, порівняння різних інтерпретацій, формування обґрунтованих висновків про розвиток спортивного руху.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати події з історії спорту та олімпійського руху, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати реферати, есе та аналітичні записки.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій і дослідницьких проектів з тематики спортивного руху.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів, обговорення дискусійних питань історії олімпійського руху та спільного пошуку рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну, статистичну та джерельну інформацію з історії спорту; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння історії спорту та олімпізму

Розуміння сутності та закономірностей розвитку спортивного та олімпійського руху, його місця у світовій цивілізації. Знання ключових подій, постатей і процесів від античних ігор до сьогодення, вміння їх аналізувати в контексті відповідної епохи.

Аналіз джерел та фактів

Здатність аналізувати джерела, документи та факти з історії спорту: виявляти причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати достовірність інформації, порівнювати різні точки зору на дискусійні питання олімпійського руху.

Спорт і суспільство

Знання ролі спорту у соціальних, культурних та реабілітаційних процесах суспільства. Розуміння зв'язку між розвитком спортивного руху і сучасними практиками фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації.

Нормативно-правова база

Орієнтування в нормативно-правовій базі у сфері фізичної культури та спорту; використання наукових та інформаційних джерел для формування обґрунтованих висновків і суджень щодо розвитку спортивного й олімпійського руху.

Результати навчання

01

Пояснення ключових понять

Пояснювати сутність ключових понять і явищ: олімпізм, олімпійський рух, МОК, НОК, олімпійська хартія, аматорство, професіоналізм, допінг, паралімпійський рух, фізична культура, спортивна реабілітація.

03

Аналіз подій та постатей

Аналізувати ключові події та діяльність видатних постатей олімпійського руху (П'єр де Кубертен, В. Платонов та ін.) для виявлення їх значення та впливу на подальший розвиток спорту.

02

Характеристика епох та процесів

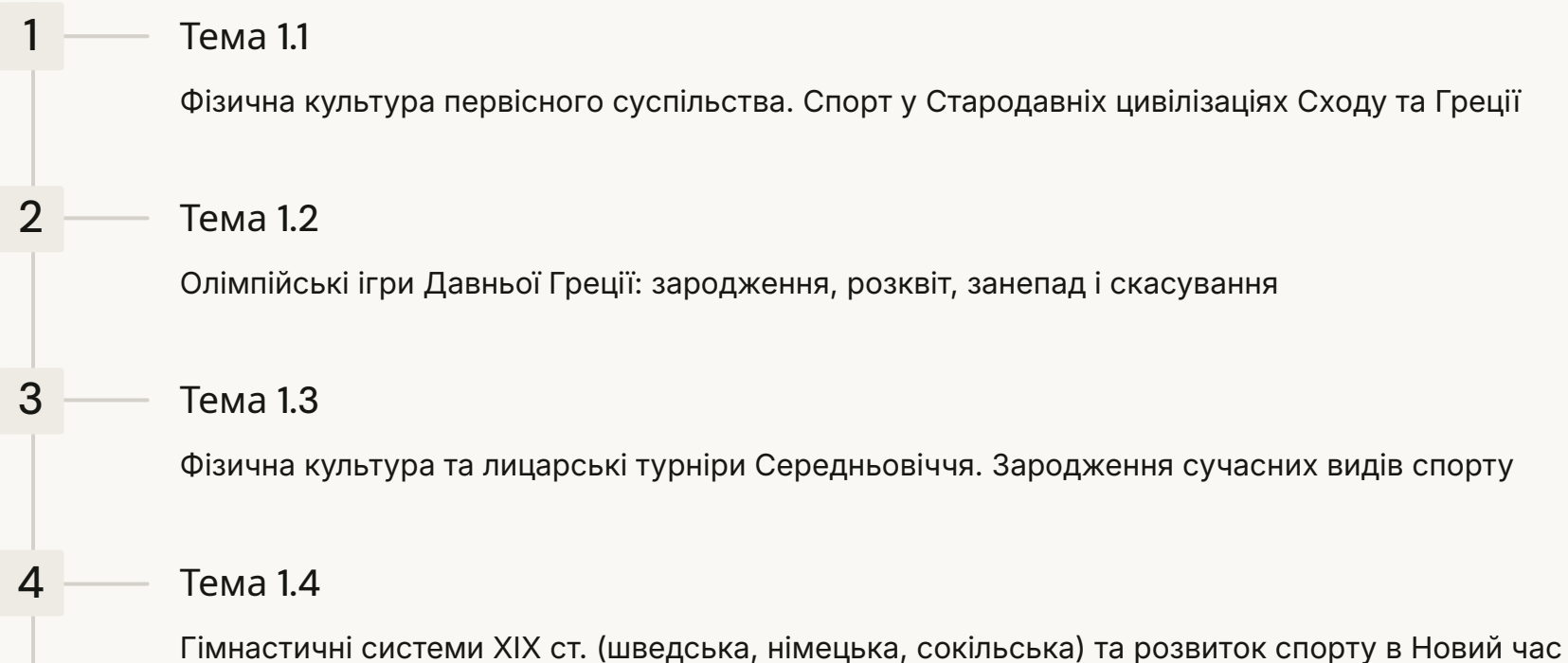
Характеризувати основні етапи розвитку спортивного та олімпійського руху, застосовувати методи порівняльного та хронологічного аналізу, визначати тенденції та робити обґрунтовані висновки.

04

Робота з джерелами

Орієнтуватися в науковій та джерельній базі з історії спортивного та олімпійського руху; використовувати наукові та інформаційні ресурси для підготовки обґрунтованих аналітичних матеріалів.

Фізична культура і спорт у давньому світі та Середньовіччі

-
- 1** — Тема 1.1
Фізична культура первісного суспільства. Спорт у Стародавніх цивілізаціях Сходу та Греції
 - 2** — Тема 1.2
Олімпійські ігри Давньої Греції: зародження, розквіт, занепад і скасування
 - 3** — Тема 1.3
Фізична культура та лицарські турніри Середньовіччя. Зародження сучасних видів спорту
 - 4** — Тема 1.4
Гімнастичні системи XIX ст. (шведська, німецька, сокільська) та розвиток спорту в Новий час

Фізична культура первісного суспільства та Стародавнього світу

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Фізична культура первісного суспільства: роль рухової активності у виживанні та розвитку людини. Фізичне виховання в Стародавніх цивілізаціях: Єгипет, Месопотамія, Китай, Індія. Фізична культура Стародавньої Греції: гімнасії, палестри, пентатлон. Агоністика та змагальний дух давніх греків.

Спорт і тіловиховання: роль фізичної підготовки у військовій справі, суспільному житті та вихованні. Спартанська та афінська системи фізичного виховання — порівняльна характеристика.

Ключові питання лекції

- Роль фізичної культури в первісному та давньому суспільстві
- Особливості фізичного виховання в Стародавній Греції
- Спартанська та афінська системи — спільне та відмінне
- Зв'язок між фізичною підготовкою і здоров'ям у давніх цивілізаціях
- Передумови виникнення Олімпійських ігор

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання порівняльної таблиці систем фізичного виховання давніх цивілізацій: заповнення за критеріями (хронологія, мета, форми, методи).

Завдання 2. Кейс: аналіз значення фізичної культури давніх греків для формування сучасних уявлень про здоров'я. Обговорення дискусійних питань.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (конспект лекцій, ч. 1). — Суми: СумДУ, 2024. — Розділ «Фізична культура Стародавнього світу»
- Підготовка реферату: «Агоністика давніх греків як основа сучасного спортивного духу»
- Складання схеми «Системи фізичного виховання Стародавньої Греції»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати фізичну культуру давніх цивілізацій та пояснювати передумови виникнення Олімпійських ігор.

Олімпійські ігри Давньої Греції

1

Зародження

776 р. до н. е. — перші письмові згадки. Олімпія як священний центр. Культ Зевса та агоністика.

2

Розквіт

V–IV ст. до н. е. — «золотий вік». Панеллінські ігри, «священне перемир'я» (екехірія). Атлети-герої.

3

Зміни

Еллінізм і Рим — трансформація ігор, проникнення професіоналізму, гладіаторські бої як конкуренти.

4

Скасування

394 р. н. е. — Феодосій I забороняє ігри як «язичницькі». Пауза на 15 століть.

Лекційний матеріал (2 год.)

Програма Олімпійських ігор: стадіодром, пентатлон, кулачний бій, панкратіон, кінські змагання. Учасники та судді. Нагороди та суспільний статус переможців. Панеллінські ігри: Піфійські, Немейські, Істмійські. Роль «священного перемир'я» у суспільному житті Греції. Скасування ігор та його наслідки для фізичної культури.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз програми давніх Олімпійських ігор; порівняльна характеристика давніх і сучасних Олімпійських ігор; дискусія «Чи актуальні ідеали давньогрецької агоністики для сучасного спорту?».

СРС: Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — лекція «Олімпійські ігри Давньої Греції»; підготовка аналітичної записки про значення екехірії для сучасного олімпійського миру.

Фізична культура Середньовіччя та Нового часу

Тема 1.3 — Середньовіччя та лицарський спорт (Лекція 3, 2 год.)

Фізична культура Середньовіччя: занепад та трансформація спортивних практик. Церква і спорт. Лицарські турніри як форма змагань еліти. Народні ігри та фізичні вправи. Фізична культура епохи Відродження: повернення до ідеалів античності. Педагогічні концепції Вітторіно да Фельтре, Руссо, Песталоцці щодо фізичного виховання.

Практика (2 год.): Аналіз лицарських турнірів як попередників сучасних спортивних змагань; кейс «Народні ігри Середньовіччя та їх трансформація в сучасні види спорту».

СРС (7 год.): Опрацювання: Булатова М. М. «Олімпійська слава України» — Київ: Візаві, 2022 — розділ «Витоки олімпійського руху»; підготовка реферату «Фізична культура Середньовіччя та Відродження».

Тема 1.4 — Гімнастичні системи XIX ст. (Лекція 4, 2 год.)

Розвиток гімнастичних систем: німецька (Ян, Айзелен), шведська (Лінг), французька (Аморос), сокільська (Тирш). Порівняльна характеристика та вплив на розвиток фізичного виховання. Розвиток ігрових видів спорту в Англії. Розповсюдження спорту в Європі та Америці у XIX ст. Перші міжнародні спортивні федерації. Передумови відродження Олімпійських ігор.

Практика (2 год.): Порівняльна характеристика гімнастичних систем XIX ст.; дискусія «Яка гімнастична система найбільше вплинула на сучасне фізичне виховання?».

СРС (7 год.): Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — лекція «Відродження сучасних Олімпійських ігор»; підготовка порівняльної таблиці гімнастичних систем XIX ст.

Відродження олімпійського руху та розвиток міжнародного спорту (кін. XIX — сер. XX ст.)

Тема 2.1

П'єр де Кубертен та відродження Олімпійських ігор. Конгрес 1894 р. і створення МОК. Ігри I–IV Олімпіад.

Тема 2.2

Олімпійський рух у першій чверті XX ст. Ігри V–VIII Олімпіад. Зимові Олімпійські ігри.

Тема 2.3

Олімпійський рух між двома світовими війнами. «Нацистська Олімпіада» 1936 р. та її наслідки.

Тема 2.4

Відновлення олімпійського руху після Другої світової війни. Ігри XIV–XVII Олімпіад (1948–1960).

П'єр де Кубертен та відродження Олімпійських ігор

Лекційний матеріал (2 год.)

Передумови відродження Олімпійських ігор. П'єр де Кубертен: особистість, ідеї, концепція олімпізму. Атлетичний конгрес 1894 р. у Парижі: створення МОК, прийняття Олімпійської хартії. Ігри I Олімпіади (Афіни, 1896): програма, учасники, результати. Ігри II–IV Олімпіад: проблеми становлення. Олімпійська символіка: п'ять кілець, гімн, прапор, факел, клятва.

Ключові питання

- Роль П'єра де Кубертена у відродженні Олімпійських ігор
- Принципи олімпізму та їх актуальність сьогодні
- Організаційна структура МОК
- Значення Ігор I Олімпіади для розвитку міжнародного спорту
- Олімпійська символіка та її смислове навантаження

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз Олімпійської хартії: основні принципи, структура МОК, права й обов'язки учасників олімпійського руху.

Завдання 2. Кейс: «П'єр де Кубертен — реформатор чи романтик?». Групова робота та презентація висновків.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — лекції «Піонери відродження Олімпійських ігор» та «Атлетичний конгрес 1894 року»
- Підготовка реферату: «Олімпійська хартія: принципи олімпізму та їх еволюція»
- Складання хронологічної таблиці Ігор I–IV Олімпіад

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати роль П'єра де Кубертена, пояснювати принципи олімпізму та описувати структуру МОК.

Олімпійський рух у першій чверті XX ст.

Лекційний матеріал (2 год.)

Ігри V (Стокгольм, 1912): нові дисципліни, широка участь. Ігри під час Першої світової: скасування VI Олімпіади. Повернення ігор: VII (Антверпен, 1920) — символ миру. Ігри VIII Олімпіади (Париж, 1924) та перші зимові ігри (Шамоні, 1924). Роль МОК у розвитку міжнародного спортивного руху. Участь жінок в Олімпійських іграх: еволюція поглядів.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз програм Олімпійських ігор 1908–1928 рр.; дискусія «Участь жінок в Олімпійських іграх: від заборони до рівності»; складання карти міст-господарів Олімпіад.

СРС: Опрацювання: Булатова М. М. «Олімпійська слава України» — Київ: Візаві, 2022; підготовка аналітичної записки «Зимові Олімпійські ігри: виникнення та розвиток».

Олімпійський рух між війнами та повоєнне відновлення

Тема 2.3 — Між двома світовими війнами (Лекція 7, 2 год.)

Ігри IX–XI Олімпіад (1928–1936). «Нацистська Олімпіада» 1936 р. в Берліні: пропаганда, Джессі Оуенс, бойкоти та зобов'язання МОК. Зимові ігри 1936 р. (Гарміш-Партенкірхен). Скасування XII та XIII Олімпіад у зв'язку з Другою світовою війною.

Міжнародний робітничий спортивний рух 1920–30-х рр.: Спартакіади, Робочий спортивний інтернаціонал.

Практика (2 год.): Аналіз Берлінської олімпіади 1936 р.: спорт і політика; дискусія «Чи повинен МОК реагувати на порушення прав людини в країнах-організаторах?».

СРС (7 год.): Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — «Другий та третій період ігор Олімпіад»; підготовка есе «Спорт і політика: уроки Берліна 1936 р.».

Тема 2.4 — Повоєнне відновлення (Лекція 8, 2 год.)

Ігри XIV Олімпіади (Лондон, 1948) — «Ігри відродження». Вступ СРСР до олімпійського руху (1952). Ігри XV (Гельсінкі, 1952) та XVI (Мельбурн, 1956) Олімпіад. «Холодна війна» в олімпійському спорті. Ігри XVII Олімпіади (Рим, 1960): тріумф Ефіопії, перемоги СРСР. Розширення олімпійської програми, нові види спорту.

Практика (2 год.): Аналіз «холодної війни» в олімпійському спорті; складання карти розвитку олімпійського руху 1948–1960 рр.

СРС (7 год.): Підготовка аналітичної записки «Входження СРСР до МОК: причини та наслідки для олімпійського руху».

Олімпійський рух у другій половині ХХ ст. та розвиток паралімпійського спорту

Тема 3.1

Олімпійський рух 1960–1980 рр.: Мехіко, Мюнхен, Монреаль, Москва. Кризи та бойкоти.

Тема 3.2

Паралімпійський рух: зародження, розвиток, Паралімпійські ігри як невід'ємна частина олімпійського руху.

Тема 3.3

Олімпійський рух 1984–2000 рр.: комерціалізація, професіоналізація, глобалізація.

Тема 3.4

Проблеми сучасного олімпійського руху: допінг, корупція, гендерна рівність, спорт і права людини.

Олімпійський рух 1960–1980 рр.: злети та кризи

Лекційний матеріал (2 год.)

Ігри XVIII (Токіо, 1964): «Олімпіада миру», технологічний прогрес. Ігри XIX (Мехіко, 1968): висота, допінг-контроль, правозахисні протести. Ігри XX (Мюнхен, 1972): терористичний акт, безпека на Олімпіадах. Ігри XXI (Монреаль, 1976): африканський бойкот, фінансові проблеми. Ігри XXII (Москва, 1980): бойкот США та союзників. Реформи МОК у відповідь на кризи. Олімпійська хартія: еволюція принципів.

Ключові питання

- Мюнхенська трагедія 1972 р. та безпека на Олімпіадах
- Бойкоти олімпійських ігор: причини та наслідки
- Боротьба з допінгом: від перших кроків до сучасної ВАДА
- Роль МОК у врегулюванні міжнародних конфліктів
- Олімпійські ігри як дзеркало «холодної війни»

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз Мюнхенської трагедії 1972 р.: хронологія, наслідки для безпеки, реакція МОК.

Завдання 2. Кейс: «Бойкот Московської олімпіади 1980 р. — уроки для сучасності». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — «Третій період ігор Олімпіад»
- Підготовка реферату: «Боротьба з допінгом в олімпійському спорті: від початків до ВАДА»
- Аналіз реформ МОК 1970-х рр. у відповідь на кризи олімпійського руху

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати ключові кризи олімпійського руху 1960–1980 рр. та аналізувати реакцію МОК на виклики.

Паралімпійський рух: зародження та розвиток

Лекційний матеріал (2 год.)

Передумови виникнення паралімпійського руху: реабілітаційна медицина та спорт після Другої світової війни. Людвіг Гуттман — засновник паралімпійського руху. Стоук-Мандевільські ігри (1948). Перші Паралімпійські ігри (Рим, 1960). Розвиток МПК (Міжнародного паралімпійського комітету). Класифікація спортсменів-паралімпійців. Зв'язок паралімпійського спорту з фізичною терапією та реабілітацією. Паралімпійські ігри XXI ст.: досягнення України.

Ключові питання

- Роль спорту в реабілітації осіб з інвалідністю
- Л. Гуттман і концепція «спорту як лікування»
- Класифікація паралімпійців та її значення для реабілітації
- Паралімпійські технології в сучасній фізичній терапії

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Порівняльна характеристика олімпійського та паралімпійського рухів; кейс «Паралімпійський спорт як форма реабілітації: сучасний досвід»; аналіз українських досягнень у Паралімпійських іграх.

СРС: Опрацювання: Сергієнко В. М., Король С. А. «Олімпійський спорт» (2024) — «Параолімпійські ігри та їх значення»; підготовка аналітичної записки «Роль паралімпійського спорту у реабілітації осіб з інвалідністю: сучасні підходи»; складання хронологічної таблиці розвитку паралімпійського руху.

- ❑ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати паралімпійський рух, обґрунтовувати зв'язок спорту з реабілітацією та оцінювати досягнення України.

Олімпійський рух 1984–2000 рр.: комерціалізація та глобалізація

Лос-Анджелес 1984

Комерційна революція Уберрота. Приватне фінансування. Бойкот СРСР. Прибуткова Олімпіада.

Сеул 1988 і Барселона 1992

Допускання професіоналів. «Dream Team» США. Кінець «холодної війни» — повна участь. Команда об'єднаних держав.

Атланта 1996 і Сідней 2000

100-річчя МОК. Корупційний скандал з вибором міст. Реформи МОК 1999 р. Олімпіада тисячоліття.

Лекційний матеріал (2 год.)

Реформи МОК: від аматорства до професіоналізму. Комерціалізація олімпійського спорту: ТВ-права, спонсорство, маркетинг. Допускання професійних спортсменів. Скандал з підкупом при виборі міст Олімпіади. Реформи МОК 1999 р. (Комісія Паунда). Незалежна Україна в олімпійському русі: дебют на Іграх XXVI Олімпіади (Атланта, 1996).

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз процесу комерціалізації олімпійського спорту: переваги та загрози; дискусія «Чи є комерційні інтереси загрозою ідеалам олімпізму?»; складання карти «Олімпійські ігри 1984–2000 рр.».

СРС: Опрацювання: Булатова М. М. «Олімпійська слава України» — Київ: Візаві, 2022 — розділ «Україна в олімпійському русі»; підготовка реферату «Дебют незалежної України на Олімпійських іграх 1996 р.».

Актуальні проблеми сучасного олімпійського руху

Лекційний матеріал (2 год.)

Допінг як головна загроза олімпійському спорту: ВАДА, Кодекс ВАДА, антидопінгові програми. Скандали та санкції. Спорт і політика: бойкоти, відсторонення збірних, нейтральний статус. Гендерна рівність в олімпійському спорті: досягнення та виклики. Корупція у виборі міст-господарів. Олімпійський рух в умовах збройних конфліктів (Україна 2022–). Реформи Олімпійської програми: нові види спорту (серфінг, скейтбординг, брейкінг).

Ключові питання

- Система ВАДА та антидопінгова боротьба
- Спорт і права людини: нові виклики
- Гендерна рівність у сучасному олімпійському спорті
- Відсторонення росії та білорусі від олімпійського руху
- Спортивна реабілітація та паралімпійський рух у воєнний час

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз структури ВАДА та Кодексу ВАДА: принципи, категорії порушень, санкції.

Завдання 2. Кейс: «Відсторонення росії та білорусі від олімпійського руху 2022–2024 рр. — позиція МОК та НОК України».

Завдання 3. Дискусія: «Олімпійський рух в умовах збройної агресії: дилеми та рішення».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Огнистий А., Хома О. «Олімпійський рух на теренах України — минуле та сьогодення». — 2024
- Підготовка аналітичної записки «Антидопінгова боротьба в сучасному олімпійському спорті»
- Складання таблиці «Реформи олімпійської програми 2000–2024 рр.: нові та виключені види спорту»

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати актуальні проблеми олімпійського руху та оцінювати позицію України у міжнародному спорті.

Розвиток спорту та олімпійського руху в Україні

Тема 4.1

Фізична культура і спорт на теренах України від найдавніших часів до початку XX ст.

Тема 4.2

Спорт в Україні у радянський період (1920–1991 рр.). Участь у складі збірної СРСР.

Тема 4.3

Незалежна Україна в олімпійському русі (1991–2020). НОК України. Найвизначніші досягнення.

Тема 4.4

Спорт і реабілітація в Україні під час повномасштабної агресії (2022–сьогодення). Паралімпійський рух.

Фізична культура і спорт на теренах України (до XX ст.)

Лекційний матеріал (2 год.)

Фізична культура скіфо-сарматської доби. Фізична культура Київської Русі: тілесні вправи, народні ігри, єдиноборства, богатирські традиції. Козацька фізична культура: кулачний бій, верхова їзда, стрільба. Сокільський рух в Галичині (кін. XIX ст.): Ян Гус та фізичне виховання. Спортивні товариства та клуби кін. XIX — поч. XX ст. на українських землях. Участь українських спортсменів у перших Олімпійських іграх.

Ключові питання

- Традиції фізичного виховання в Київській Русі
- Козацька фізична культура як основа народних традицій
- Сокільський рух і розвиток спорту в Галичині
- Перші спортивні товариства на українських землях

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз козацької фізичної культури: складання порівняльної таблиці «Козацькі та сучасні бойові мистецтва».

Завдання 2. Дискусія: «Сокільський рух у Галичині — перший організований спортивний рух в Україні?».

Завдання 3. Складання хронологічної таблиці «Розвиток фізичної культури на теренах України від найдавніших часів до 1917 р.».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Булатова М. М. «Олімпійська слава України» — Київ: Візаві, 2022 — розділ «Витоки фізичної культури в Україні»
- Підготовка реферату «Козацька фізична культура: традиції та сучасне відродження»
- Аналіз розвитку спортивних товариств на українських землях кін. XIX — поч. XX ст.

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати традиції фізичної культури на теренах України та їх зв'язок зі світовим спортивним рухом.

Спорт в Україні у радянський період (1920–1991)

Лекційний матеріал (2 год.)

Фізична культура УСРР — УРСР: Всевобуч, пролетарська фізкультура. Спартакіади. Радянська фізкультурно-оздоровча система ГТО («Готовий до праці й оборони»). Українські спортсмени у складі збірної СРСР на Олімпійських іграх (1952–1988). Видатні спортсмени-українці олімпійської слави: Леонід Жаботинський, Лариса Латиніна, Валерій Борзов, Сергій Бубка. Спортивні досягнення та «спортивна гонка» між СРСР і США.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

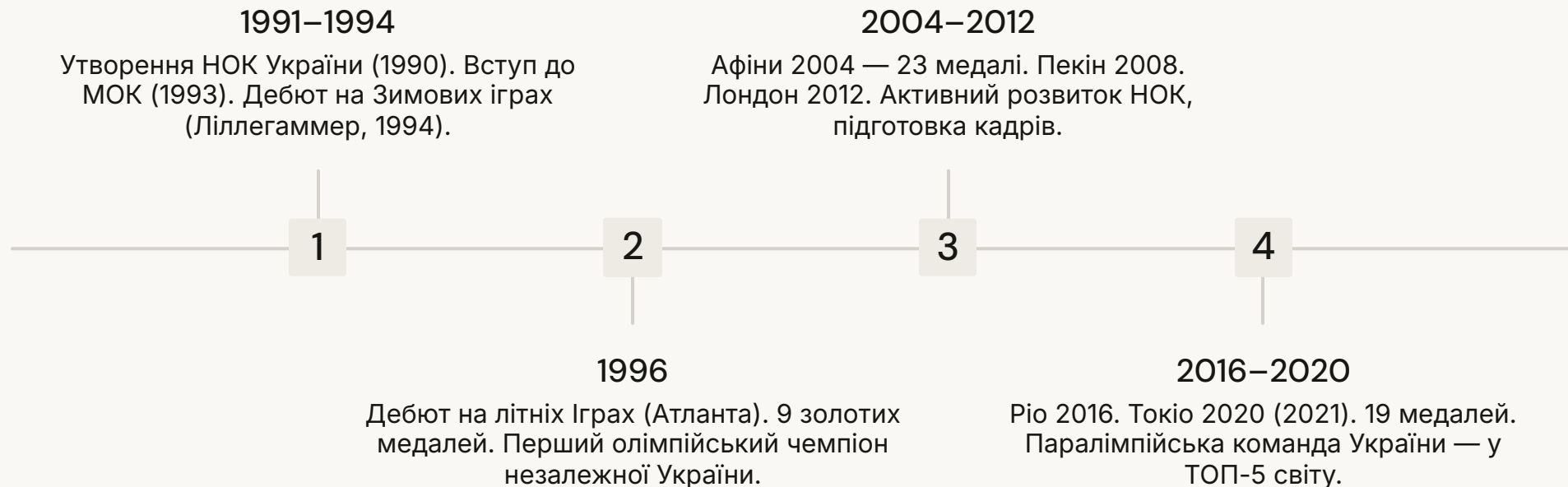
Практика: Аналіз системи ГТО як інструменту масового фізичного виховання; кейс «Видатні спортсмени-українці радянської доби: досягнення та долі»; дискусія «Радянська система підготовки спортсменів: здобутки та недоліки».

СРС: Опрацювання: Булатова М. М. «Олімпійська слава України» — Київ: Візаві, 2022 — розділ «Виступи українських спортсменів на Олімпійських іграх»; підготовка аналітичної записки «Сергій Бубка — олімпійська легенда та президент НОК України»; складання хронологічної таблиці «Медальні здобутки спортсменів-українців у складі збірної СРСР 1952–1988 рр.».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати розвиток спорту в радянській Україні та аналізувати досягнення видатних спортсменів-українців.

Незалежна Україна в олімпійському русі (1991–2020)

Лекційний матеріал (2 год.)

Утворення НОК України та вступ до МОК. Структура НОК, його функції та повноваження. Дебют незалежної України на літніх (Атланта, 1996) і зимових (Ліллегаммер, 1994) Іграх. Ключові перемоги: Інеса Кравець, Оксана Баюл, Яна Клочкова, Сергій Бубка. Розвиток паралімпійського руху в незалежній Україні. Фінансування спорту, підготовка тренерів, спортивна інфраструктура.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз медального заліку України на Олімпійських іграх 1996–2020 рр.; дискусія «Що заважає Україні підніматись вище в командному заліку?»; кейс «НОК України: структура та стратегія розвитку».

СРС: Опрацювання: Огнистий А., Хома О. «Олімпійський рух на теренах України — минуле та сьогодення» (2024); підготовка аналітичної записки «Досягнення України на Паралімпійських іграх: шлях до визнання»; аналіз системи підготовки олімпійців в Україні.

Спорт і реабілітація в Україні в умовах збройної агресії (2022–сьогодення)

Лекційний матеріал (2 год.)

Спортивний рух України після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. Переміщення спортсменів та збереження спортивної інфраструктури. Ігри XXXIII Олімпіади (Париж, 2024): участь України, підтримка міжнародної спільноти. Паралімпійські ігри Париж 2024: рекордні результати України (174 медалі — 2-е місце у світі). Спорт як засіб реабілітації ветеранів та осіб з інвалідністю внаслідок війни. Ерготерапія та фізична терапія в спортивній реабілітації.

Ключові питання

- Участь України в Олімпійських іграх 2024 р. в умовах війни
- Паралімпійські ігри 2024 — рекорд України
- Спорт як інструмент реабілітації ветеранів
- Роль фізичної терапії та ерготерапії у спортивній реабілітації
- Перспективи розвитку спорту та олімпійського руху в Україні

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз результатів України на Паралімпійських іграх Париж 2024: хронологія, медальний залік, видатні спортсмени-паралімпійці.

Завдання 2. Дискусія: «Спорт і реабілітація ветеранів: роль фізичного терапевта та ерготерапевта».

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «Програма спортивної реабілітації для ветеранів: розробка на основі олімпійського та паралімпійського досвіду».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Огнистий А., Хома О. «Олімпійський рух на теренах України — минуле та сьогодення» (2024)
- Підготовка аналітичної записки «Паралімпійський спорт як форма реабілітації учасників бойових дій»
- Аналіз програм спортивної реабілітації ветеранів в Україні та міжнародний досвід

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати сучасний стан спортивного руху в Україні, оцінювати значення паралімпійського спорту для реабілітації та обґрунтовувати роль фізичного терапевта в цьому процесі.

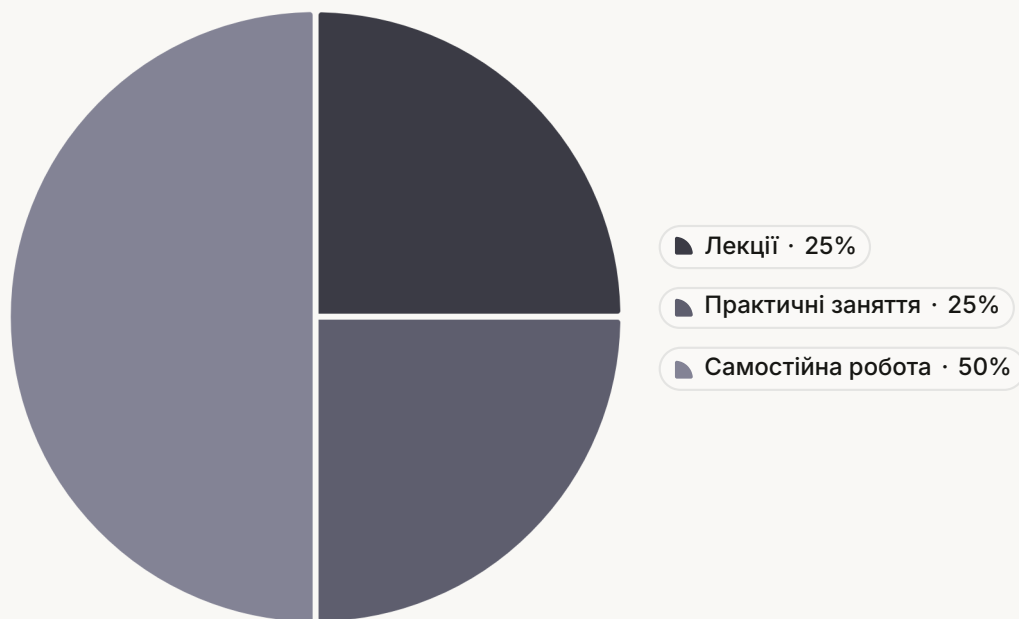
Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Фізична культура давнього світу	2	2	7
	Тема 1.2 — Олімпійські ігри Давньої Греції	2	2	7
	Тема 1.3 — Фізична культура Середньовіччя	2	2	7
	Тема 1.4 — Гімнастичні системи XIX ст.	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Відродження Олімпійських ігор	2	2	7
	Тема 2.2 — Олімпійський рух поч. XX ст.	2	2	7
	Тема 2.3 — Між двома світовими війнами	2	2	7
	Тема 2.4 — Повоєнне відновлення 1948–1960	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — Олімпійський рух 1960–1980 рр.	2	2	7
	Тема 3.2 — Паралімпійський рух	2	2	7
	Тема 3.3 — Олімпійський рух 1984–2000 рр.	2	2	7
	Тема 3.4 — Актуальні проблеми олімпійського руху	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — Фізична культура України до XX ст.	2	4	7
	Тема 4.2 — Спорт України у радянський період	2	2	7
	Тема 4.3 — Незалежна Україна в олімпійському русі	2	2	7
	Тема 4.4 — Спорт і реабілітація в умовах війни	2	2	7
Разом	16 тем	30	30	60

Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із вітчизняної та світової практики спортивного й олімпійського руху.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок, аналіз джерел, розгляд кейсів, дискусії та захист міні-проектів. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка завдань, робота з джерелами та науковою літературою. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з історії спортивного та олімпійського руху (Сергієнко, Булатова, Огнистий та ін.), нормативними документами МОК та НОК України, науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення та порівнює підходи різних авторів.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз Олімпіад, характеристика постатей, аналіз документів МОК); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань спортивного та олімпійського руху.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: МОК (olympics.com), МПК (paralympic.org), НОК України (noc-ukr.org), НУФВСУ (uni-sport.edu.ua). Аналіз наукових статей, пошук актуальної інформації для навчальних завдань.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання джерел, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни, дати, постаті); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз документів, характеристика Олімпіад та постатей). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання.

Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Історія спортивного та олімпійського руху» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок аналітичного мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, карт, таблиць і прикладів із вітчизняної та світової практики олімпійського руху; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Робота з джерелами

Опрацювання первинних джерел (Олімпійська хартія, документи МОК та НОК, спортивна статистика, мемуари спортсменів); формування навичок критичного аналізу та оцінки достовірності інформації.

Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій з олімпійської практики (бойкоти, допінг-скандали, паралімпійська реабілітація); студенти виявляють проблему та обґрунтовують висновки.

Дискусії

Обговорення дискусійних питань олімпійського руху; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних точок зору.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації з олімпійської тематики.

Картографічний аналіз

Робота з картами міст-господарів Олімпіад: аналіз географічного розширення олімпійського руху, розподілу медалей між країнами; формування просторового мислення.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

1. Сергієнко В. М., Король С. А.

Олімпійський спорт: конспект лекцій : у 2 ч. — Ч. 1. — Суми : Сумський державний університет, 2024. — 196 с.

2. Булатова М. М. (укл.)

Олімпійська слава України : довідник. — Київ : Візаві, 2022. — 451 с.

3. Огнистий А., Хома О.

Олімпійський рух на теренах України — минуле та сьогодення. — 2024. (Матеріали семінару-наради Олімпійської академії України)

4. Сергієнко В. М., Король С. А.

Олімпійський спорт : конспект лекцій : у 2 ч. — Ч. 2. — Суми : Сумський державний університет, 2024. (Кафедра фізичного виховання і спорту НН МІ СумДУ)

5. МОК. Олімпійська хартія

Олімпійська хартія (чинна редакція). — Лозанна : Міжнародний олімпійський комітет, 2023. — 108 с.
Доступна на: olympics.com

6. НОК України

Звіт НОК України 2018–2022 рр. — Київ : НОК України, 2022. — 120 с. *Доступний на: noc-ukr.org*

7. Grant M.–E. et al.

Physiotherapy in the Polyclinic during Tokyo 2020 Olympic Games. — Physical Therapy Research, 2025. DOI: 10.1298/ptr.E10332. *Рекомендується для теми 3.2 (паралімпійська реабілітація).*

8. Програма розвитку олімпійського руху в Україні

Програма розвитку Олімпійського руху в Україні 2019–2022 рр. — Київ : НОК України, 2022. *Доступна на: noc-ukr.org*

Додаткова література та наукові статті

9. Millet G. P. et al.

Editorial: Tokyo 2020 Olympic and Paralympic Games: Specificities, Novelties and Lessons Learned. — *Frontiers in Sports and Active Living*, 2022. DOI: 10.3389/fspor.2022.1026769. *Рекомендується для тем 3.1–3.2 (сучасний олімпійський рух).*

11. Журнал «Health, sport, rehabilitation»

Фаховий журнал категорії А МОН України з проблем фізичного виховання, спорту та реабілітації. — hsr-journal.com.
Рекомендується для всіх тем дисципліни (поточні дослідження).

10. Jackson D. et al.

Olympic and Paralympic Analysis 2024: Mega Events, Media and the Politics of Sport. — *Academia*, 2024. *Рекомендується для теми 3.4 (актуальні проблеми олімпійського руху, Париж 2024).*

12. НУФВСУ — Кафедра історії спортивного і олімпійського руху

Матеріали кафедри та Міжнародного центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ. — uni-sport.edu.ua.
Рекомендується для модулів 3–4.

Нормативно-правова база

→ Олімпійська хартія МОК (2023)

Основний документ олімпійського руху, що визначає принципи олімпізму, структуру та функції МОК. olympics.com

→ Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № 3808–XII (зі змінами)

Визначає засади державної політики у сфері фізичної культури та спорту в Україні. zakon.rada.gov.ua

→ Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 № 1053–IX

Визначає правові засади реабілітації, зокрема з використанням фізичних вправ та спортивних методик. zakon.rada.gov.ua

→ Кодекс ВАДА (Всесвітнє антидопінгове агентство), 2021

Основний документ у сфері антидопінгової боротьби у світовому спорті. wada-ama.org

→ Стандарти МПК (Міжнародного паралімпійського комітету)

Нормативні документи щодо класифікації та допуску спортсменів з інвалідністю до Паралімпійських ігор. paralympic.org

Офіційні ресурси та фахові видання

Міжнародний олімпійський комітет

olympics.com — офіційні документи МОК, Олімпійська хартія, статистика Олімпійських ігор, новини.

НОК України

noc-ukr.org — офіційні матеріали НОК України, статистика виступів, нормативна база, новини.

НУФВСУ — Міжнародний центр олімпійських досліджень

uni-sport.edu.ua — наукові публікації, матеріали кафедри історії спортивного й олімпійського руху, монографії.

Міжнародний паролімпійський комітет

paralympic.org — документи МПК, результати Паралімпійських ігор, класифікація спортсменів.

Журнал «Health, sport, rehabilitation»

hsr-journal.com — фаховий журнал категорії А з питань фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Олімпійська бібліотека НУФВСУ

uni-sport.edu.ua/biblioteka — електронні ресурси, наукові статті, монографії з олімпійського спорту.

Всесвітнє антидопінгове агентство (ВАДА)

wada-ama.org — Кодекс ВАДА, заборонені речовини, антидопінгові програми, освітні матеріали.

Міністерство молоді та спорту України

mms.gov.ua — нормативна база, програми розвитку спорту, освітні стандарти у сфері фізичної культури.

Зв'язок дисципліни з освітніми програмами «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація»

Чому «Історія спортивного та олімпійського руху» для фізичних терапевтів?

Дисципліна є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів освітніх програм «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація». Розуміння історії спорту формує у майбутніх фахівців системний погляд на роль рухової активності у здоров'ї людини, закономірності розвитку спортивних практик та їх реабілітаційний потенціал.

Сучасний фізичний терапевт та ерготерапевт працює зі спортсменами та особами з інвалідністю, і розуміння паралімпійського руху, спортивної реабілітації та олімпійської медицини є конкурентною перевагою на ринку праці.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Розуміння паралімпійського руху для роботи зі спортсменами з інвалідністю
- Знання принципів спортивної реабілітації на основі олімпійського досвіду
- Критичне мислення при аналізі методів відновлення спортсменів
- Розуміння ролі фізичної активності у реабілітації ветеранів
- Навички роботи з нормативною базою МОК, МПК та законодавством України у сфері спорту
- Формування професійної ідентичності в контексті розвитку фізичної культури та спорту

Ключові компетентності курсу — Підсумок

Курс охоплює всі ключові епохи розвитку спортивного та олімпійського руху — від найдавніших часів до сьогодення — і формує у студентів цілісне розуміння ролі спорту в суспільстві та його значення для практики фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації.

Бажаємо успіхів у вивченні Історії спортивного та олімпійського руху!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

12

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

«Спорт — це мир. Спорт — це здоров'я. Спорт — це дух людства.» — П'єр де Кубертен

ОП Фізична терапія, ерготерапія · Фізична реабілітація · Бакалавр · 4 кредити ЄКТС